

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De censibus, exactionibus, & precurationibus. Titulus XXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

jus patronatus est annexum, *Roch. de Curt. de jure patr. in verb. ipse velis, à quo causam habuit num. 62. quæst. 28. Zab. in Clem. plures in 6. q. b. tit. Tirag. de leg. connub. gloss. fin. num. 5. & seqq. Garc. de benef. part. 5. c. 9. §. 1. num. 147. usque ad num. 186. Pan. in c. cum dilecta nu. 8. de concess. preb. villa. castrum, quæ in se continent jurisdictionem & honorem, Innoc. in d. c. ex litteris num. 1. 2. & 3. Pan. num. 10. & seqq. late Garc. de benef. part. 5. c. 9. à nu. xj. usque ad 36. non autem fideicommissum universale, l. quia perinde §. restituta, & ibi post gloss. Bart. & DD. ff. ad Trebell. l. si operarum ff. de oper. libert. Covar. var. resolur. lib. 2. c. 18. sub num. 8. aut palatium, Pan. in c. ex litteris num. 14. hoc tit. & ibi Zab. in 13. qu. Host. nu. 7. vel fundus, Host. in d. c. ex litteris num. 7. & Can. Roch. de Curte de jur. patr. in verb. ipse velis à quo causam habuit quæst. 23. & num. 43. sed decimæ & alia spiritualia jura non transeunt cum universitate; ratio diversitatis est, quia cum jus patronatus non sit mere spirituale, sed spirituali annexum, non est mirum si annectatur universitati temporalium, sed mere spiritualia, cum in nullo communicent temporalibus, eis nec cum universitate, nec sine ea annecti possunt, nisi esset talis res, ut est præbenda quæ pariter in se habet & temporalia, & spiritualia jura, Innoc. in d. c. ex litteris num. 1. & ibi Can. Zab. ibi qu. 10. Host. circa fin. n. 4. c. causam quæ de præscript.*

77 Privatur ꝑ patronus jure patronatus ipso jure propter usurpationem honorum etiam feudaliū, jurisdictionum, fructuum, ad quarumcunque obventionum ecclesiæ; vel beneficii, ac impedimentum præstitum, ne ab eo, ad quem pertinent percipiantur, c. fin. sess. 22. Secundo propter occisionem vel mutilationem rectoris, vel clerici, ac ejus posteritates usque ad quartam generationem nullatenus ad collegium clericorum

admittuntur, neque in domibus regularibus alicujus prælationis assequuntur honorem, c. in quibusdam de pænn. Tertio confiscatione omnium bonorum, Pan. in c. nobis num. 3. & in c. cum laici 10. num. 3. hoc tit. & ibi Can. Quarto tollitur jus patronatus præscriptione libertatis, Rot. ponens omnia requisita decis. 109 part. 2. divers. Lamb. de jure patr. lib. 3. art. 8. quæst. 7. princip. Greg. 15. decis. 452. num. 13. & ibi annot. & aliis modis suis locis annotatis.

De censibus, exactionibus, & præcuracionibus.

Titulus XXXIX.

SUMMARI A.

- 1 Censum imponere possunt quilibet in contractu censuali.
- 2 Summus pontifex ad judicium percepti libertatis seu protectionis.
- 3 Episcopus quando remittit jura episcopalia, concedit ecclesias pæ, locis, dedicat vel consecrat ecclesias nec non tempore fundationis aut dotationis sibi vel alteri aut patrono solvendum.
- 4 Quilibet prælatus qui habet Ecclesiam pleno jure subjectam & jurisdictionem quasi episcopalem in loco.
- 5 Ceteri sacerdotes & clerici non possunt Ecclesias quibus præsumt facere censuales.
- 6 Censum novos imponere aut veteres augere non possunt episcopi abbates aut alij prælati nisi subsistente causa.
- 7 Censum ignorantia, id est, cujus causa ignoratur, reprobat.
- 8 Censum quoque per episcopum impositus Ecclesiæ per eum de manu laici excepta.

- 9 Censuræ solutio est præscriptibilis excepta illa quæ sit in signum subjectionis, ubi subiectio non præscribitur.
- 10 Censuræ solvendus est ad antiquam monetam in qua fuit institutus vel ad ejus æstimationem si non sit in usu.
- 11 Exactiones & talias Episcopi & prælati imponere non possunt sed Episcopus debet esse contentus canonicis & consuetis.
- 12 Procuratio regulariter prælati non præstatur pro officio sua impendendo.
- 13 Debetur primo ratione visitationis quando personaliter officium visitationis impendunt.
- 14 Visitare tenentur Episcopi & his majores propriam diocesim per seipsos vel generalem Vicarium aut visitatorem, quotannis totam aut saltem majorem ejus partem ita ut tota visitatio biennio compleatur.
- 15 Metropolitanæ post plene visitatam propriam diocesim non possunt visitare cathedrales ecclesias neque dioceses suorum comprovincialium nisi causa cogita & probata in Concilio provinciali.
- 16 Metropolitanæ officium in visitatione provinciali.
- 17 Archidiaconi decani & alii inferiores in iis Ecclesiis ubi hætenus visitationem exercere consueverunt, debent assumpto notario de consensu Episcopi per seipsos tantum visitare.
- 18 Visitatores à capitulo deputandi prius ab Episcopo debent approbari.
- 19 Abbates & prælati religiosorum visitant monasteria & monachos.
- 20 Legati ac Nuncij apostolici provincias sibi commissas.
- 21 Visitari quam personam & quæ loca possunt per Episcopos & alios superiores prælatos.
- 22 Quot & quales personas episcopus potest sibi assumere in visitatione monialium in ipso actu visitationis & inquisitione facienda in capitulo.
- 23 In visitatione monasteriorum religiosorum.
- 24 In visitatione quam facit de proprio suo capitulo regulari aut seculari.
- 25 Episcopi in omnibus iis quæ ad visitationem ac morum correctionem pertinent jus & potestatem habent etiam tanquam sedis apostolicæ delegati ea ordinandi moderandi puniendi & exequendi juxta canonum sanctiones quæ illis pro subditorum emendatione ac diocesis suæ utilitate necessaria videbuntur nec illis exemptio aut ulla inhibitiõ appellatio quærela etiam ad sedem apostolicam interposita executionem eorum quoquo modo impedit aut suspendit.
- 26 Abbates ordinum exemptorum capita & cæteri prælatorum ordinum superiores monasteria sibi subdita & prioratus suo quisque loco & ordine visitant etiam si sint commendata & in eis non urgeat regularis observantia.
- 27 Ipsa quoque monasteria ordinum capita visitantur.
- 28 Monasteria quæ sub immediata sedis Apostolicæ protectione & directione regi consueverunt teneantur quolibet triennio se in congregatione redigere.
- 29 Iure decretalium tam exemptorum monasteriorum quàm episcopo subditorum & canonicorum regularium Abbates atque priores proprios abbates non habentes de triennio in triennium salvo jure diocesanorum episcoporum tenentur in singulis regnis sive provinciis commune capitulum celebrare ad quod universi conveniant apud unum monasterium ad hoc aptum.
- 30 Præsides à capitulo electi ordinariam habent jurisdictionem.
- 31 Visitatores deputati delegatam auctoritatem apostolicam jurisdictionem.

- 32 *Visitationum officium.*
- 33 *Illi quoque qui habent Abbantias seu monasteria vnita suis mensis quo ad temporalia & spiriualia, cum speciali concessione iurisdictionis abbati prius competentis ius habent visitandi.*
- 34 *Vniuersitates studiorum generalium per quos visitentur.*
- 35 *Visitatio ab Episcopo inchoanda est à capitulo cathedrali sue ecclesie & ipsa ciuitate deinde perficienda per diocesim.*
- 36 *Debet fieri in proprio loco quem vult visitare.*
- 37 *Si quidem visitat loca, quod sit eius officium.*
- 38 *Si visitat personas citra exercitium iurisdictionis aut cum exercitio iurisdictionis quod sit eius officium.*
- 39 *Visitator à locis visitatis pro diebus quibus visitationis officium personaliter exercet, procuracionem recipit, iuxta facultates Ecclesiarum siue in victualibus sibi ac suis frugaliter ministrandis siue in pecunia ex arbitrio eorum qui fuerint visitati.*
- 40 *Pæne visitatoris, siue ipse siue aliquis de eius familiaribus aliquid vltra procuracionem accipiat, ac episcopi & aliorum qui officio visitationis non impenso procuracionis nomine aliquid recipere præsumunt.*
- 41 *Procuratio quoque debetur episcopo quando consecrat ecclesias, altaria, reconciliat ecclesiam.*
- 42 *Procuraciones præstantur legatis & nuncijs apostolicæ sedis quando transeunt vel cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam aut sicut in loco ad quem sunt destinati.*
- 43 *Vltra victualia recipiunt pecuniam pro vecturis & aquis mortuis, & alias expensas in veniendo & redeundo & alia seruitia & subventiones in suis necessitatibus.*
- 44 *Ecclesia omnes tenentur legatum & nuncijs apostolicis procurare.*
- 45 *Modus seruandus in exactiõne harum procuracionem.*
- 46 *Prelatus plus debito extorquens à subditis prætextu procuracionis vel alterius seruitij legato vel nuncio impenso extoritur restituit & tantundem pauperibus erogat.*
- 47 *Procuraciones quedam debentur ex consuetudine vel præscriptione vel pacto in fundatione vel consecratione apposito vel ex mera charitate.*
- 48 *Visitare limina apostolorum tenentur episcopi qui sedis apostolicæ subiacent ordinationi, vel à Papa confirmationem, consecrationem, aut pallium recipiunt.*
- 49 *Ex constitutione Sixti quinti omnes episcopi & his superiores prelati tenentur statutu temporibus visitare limina.*

EXproventibus ecclesiæ aliquando census, & nonnullæ exactiões soluuntur, & certis casibus dantur procuraciones, de quibus nunc est dicendum. Censur dicitur quicquid annuatim soluitur, c. questum in fin. i. qu. 3. l. fin. C. sine censu vel reliq. fund. comp. non poss. Deberi potest privato ex contractu censuali, & non potest augeri, quia in eo transit dominium omne in accipientem, & omnis possessio, c. constitutus, & ibi glo. ord. in verb. iuxta ratam & marg. ibidem approbata per DD. de relig. domib. Bart. in l. i. §. 1. num. 3. ff. de publ. le. cuse est in pensione que augeri potest, quia illam quis soluit ratione fructuum quos percipit de alieno, Pan. in c. prohibemus num. 3. hoc tit. In dubio censualis res potius præsumitur, quam emphyteutica, Cresc. decis. vnic. hoc tit. l. i. in l. 2. nu. 41. & 42. post Albert. C. de iur. emphyt. Imol. in c. ad audientiam numer. 4. & seq. de reb. eccl. non alien. Marf. sing. 95. num. 2. c. constitutus de relig.

de relig. domib. & ibi Pan. numer. 22. & Can. Præterea debet potest summo Pontifici, Episcopo, prælato ecclesiæ &c. de quo videamus. Censum imponunt sibi solvendum summus Pontifex & ad indicium perceptæ libertatis, aut perceptæ protectionis, c. *recepimus de privil. c. constitutus circa fin. de relig. domib.* Episcopus, quando & remittit iura episcopalia, d. c. *constitutus*, concedit aliquas ecclesias, pijs locis de consensu suorum capitulorum, c. *pastoralis de his qua si. pral. dedicat, vel consecrat ecclesias, c. Eleutherius 18. q. 2. nec non tempore fundationis, vel donationis sibi, c. prohibemus, & ibi gloss. in verb. census hoc tit. vel alteri, c. quanto hoc tit. aut patrono solvendum, cap. præterea de iurepatr. Item censum imponit quilibet & prælatus, qui habet ecclesiam pleno iure subiectam, & episcopalem iurisdictione in loco, non quidem ad utilitatem suam, nisi aliquæ iura remittat, sed alterius ecclesiæ, vel pij loci ex rationabili causa, c. *præterea. & ibi Pan. n. 3. hoc tit. Pan. in d. c. prohibemus hoc tit. sub num. 2.* Census, qui solvitur Episcopo, aut inferiori prælato arguit subiectionem, c. *omnis anima hoc tit.* qui præsumitur quod solutio illis fiat ratione iuris episcopalis, vel quasi remissi, nisi ex adverso probetur, quod census solvatur ex aliqua alia causa, d. c. *omnis anima, & ibi Can. Panor. in c. quoniam num. 4. de privil.* si vero vna ecclesia solvit alteri censum, non arguit necessario subiectionem, c. *quanto, & ibi Pan. n. 2. hoc tit.* Ceteri sacerdotes, & & clerici non possunt ecclesias, quibus præsent, auctoritate sua, præsertim post decessum suum efficere censuales; personaliter vero ad solutionem census se possunt obligare, d. c. *præterea, & ibi Pan. nu. 4. hoc tit. c. de cetero de transact. qui per collusionem iudicalem, vel extraiudicalem constituit ecclesiam cen-**

sualem, illa privatatur c. *cum clerici hoc tit.* Episcopi, abbates, vel alij prælati & novos census imponere ecclesijs, aut veteres, etiam auctis ecclesiarum facultatibus, augere, vel partem reddituum suis vsibus appropriare non possunt, c. *prohibemus hoc tit. Clem. quia regulares §. 1. de suppl. negl. pral.* etiam si in ecclesijs habeant ius patronatus, c. *gravis hoc tit. nisi subsistente causa rationabili, puta si accedat novum prædium, nova parochia, vel quid simile, d. c. prohibemus & ibi gloss. in verb. veteres & Can. secus in procuratione quæ potest imponi, & augeri auctoritate Episcopi, gl. in d. c. prohibemus in verb. veteres per c. quanto hoc tit. aut ecclesia sit de mensa ipsorum, quo casu possunt partem reddituum sibi retinere, Pan. in d. c. prohibemus ante n. 3. per Clem. 1. de suppl. negl. pral. novus census est, qui ab initio non fuit impositus, c. *scientes, & ibi gloss. fin. hoc tit. vel qui ab alijs ecclesijs non solvitur, aut imponitur ex causa canonibus non cognita, c. ecclesijs hoc tit. ratio prioris est, quia rei sacre onus aliquod imponi non potest, cum sit extra commercium, ratio secundi est, quia census solvitur superiori in signum subiectionis, ideo non refert, an multum, vel parum solvatur, c. constitutus de relig. dom. d. c. omnes anima, & Pan. d. c. prohibemus n. 3. hoc tit.**

Reprobantur & census ignorantie, id est, cuius causa ignoratur, etiam si longo, aut longissimo tempore fuerit solutus, c. *pervenit hoc tit. quia ex tempore non quadrantur iura, l. si certis annis C. de pact. c. nullus episcopus 1. q. 1. & ibi gl. & Can. nisi quis alleget titulum legitimum, quem intendit probare ex præstatione diuturna, l. cum de in rem verso & ibi gl. mag. Cart. & DD. ff. de vsur. Cyn. & Ias. numer. 7. in d. l. si certis annis. Pan. in d. c. pervenit num. 3. & seqq. & ibi Can. ac lite pendente si præstatio sit merè personalis in qua fit*

reperire aliquem statum, in eo potest quis facere se manuteneri, & ad eum restitui, si vero præstatio est realis, potest agere possessorio, *Pan. in d. c. pervenit sub nu. 3. Anchar. num. 9. & Can. Pan. in c. querelam n. 12. in fin. de elect. Rot. divers. decis. 196. num. 6. par. 1. Secundo census † per episcopum impositus ecclesiæ per eum de manu laici ereptæ, c. ecclesiæ hoc tit.*

9 Omnis solutio † census est præscriptibilis, excepta illa, quæ fit in signum subiectionis, c. ad audientiam, & ibi *Pan. num. 18. & latus Felin. n. 2. de præscript. ubi subiectio non præscribitur, cap. cum non liceat de præscript. ubi vero subiectio est præscriptibilis, ita & census in signum subiectionis debitus, quia subiectio, & census ob eam debitus parificantur, Felin. in d. c. ad audientiam sub numer. 20. l. comperit C. de præscript. 30. vel 40. ann. & ibi not. potest ab Episcopo de consensu capituli ex iusta causa, & rationabili remitti, ac etiam minui, cap. cum venerabilis hoc tit. 10 solvendus est † ad antiquam monetam, in qua fuit institutus, vel ad eius æstimationem, si non sit in usu, nisi fuerit præscriptum in alterius monetæ solutione, c. olim causam c. cum canonicis hoc tit. gloss. in c. conquerente in verb. duos solidos & ibi *Can. de off. ord. Anch. in clem. fin. de decim. & ibi Can. Gail. obs. 73. lib. 2. tener quod non possit præscribi. Mynsing. obs. 1. cent. 4. quia creditor non est cogendus in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit, l. Paulus respondit la 1. ff. de solut. species enim monetæ in contractu contentæ est in solutione, ac in obligatione, Bart. in l. si quis stipularus fuerit decem in melle sub num. 3. ff. de solut. l. 1. § fin. ff. de aur. & arg. leg. & si sit mutata bonitas intrinseca, est attendendum tempus obligationis, quando vero est mutata bonitas extrinseca attenditur tempus solutionis, gl. in**

c. quis ignorat in verb. tempore nostro 32. qu. 4. & ibi *Can. Bart. in l. cum quid n. 17. & ibi DD. ff. si cert. per. Bart. in l. Paulus respondit la 1. num. 6. & seqq. ff. de solut. Greg. 15. decis. 42. Rot. Farin. dec. 597. part. 1. & decis. 149. part. 2. augmentum enim & diminutio valoris extrinseci damno & lucro cedit creditoris, Franc. Aret. conf. xj. num. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 18. n. 26. l. res in dotem ff. de jur. dot. Rot. Far. d. decis. 149. n. 7. & seqq. Covar. de coll. v. num. c. 7. §. unico n. 3.*

Exactiones, & talias † episcopi, & prelati ecclesiastici imponere non possunt, c. cum apostolus §. prohibemus hoc tit. c. nullus 16. qu. 1. etiam si sint S. Romani Imperii Principes, quia Institutio vectigalium est de summo imperio & reservatis Romanorum Imperatori, tot. tit. C. vectigal. nova instit. non poss. Mynsing. obs. 29 cum seqq. cent. 5. Sed episcopus contentus esse debet canonicis, & consuetis, cathedratico, synodatico, quarta decimationum, & mortuoriorum, c. conquerente, & ibi gl. in verb. duos solidos in verb. decimationum, in verb. mortuoriorum & *Can. de off. ord. censu in consecratione imposito, c. eleutherius. 18. quæst. 2. charitativo subsidio, quod petere potest à subditis, si manifesta & rationalis causa extiterit, d. cap. conquerente in fin. de off. ord. c. cum apostolus §. prohibemus hoc tit. & est impræscriptibile, Pan. in d. c. cum apostolus num. 5. in fin. Rot. decis. 3. hoc tit. in antiq. & si necessitate ostensa precibus, & monitis suis nolunt obsequi, potest recusantes ad eius præstationem compellere de consensu sui capituli, *Anchar. in d. c. cum apostolus numer. 10. & 11. procuratore in certis casibus, de qua loquitur tertia partituli, Archidiaconi, & alii prelati inferiores nullas exactiones, sive talias in presbyteros sive clericos exercere possunt, nisi in hoc sint privilegiati, vel habeatur consuetudo, d. c. cum**

d. c. cum apostolus §. prohibemus in fin. & ibi Pan. n. 6. post gl.

- 12 Procuratio regulariter ꝑ prælatis non præstatur pro officio suo impendendo, nisi in casibus à jure expressis, aut similibus, Pan. in c. cum sit num. 1. de sim. & ibi Can. non pro labore sacramenti, quia daretur pro ipso sacramento cum sit annexus, c. si quis objecerit 1. quest. 7. sed in signum cuiusdam superioritatis, c. Romana §. procuraciones hoc tit. in 6.
- 13 Primo, debetur ꝑ ratione visitationis, c. cum apostolus c. septis & c. procuraciones h. tit. Quando personaliter officium visitationis impendunt, d. c. procuraciones. & ab eius solutione episcopi ecclesiam non possunt eximere, Pan. in c. cum venerabilis n. 2. hoc tit. & ex toto à subditis præscribi non potest, sed quota, vel pars procurationis præscribi potest, Buir. in c. cum ex officio num. 16. & ibi lo. Andr. 10. de imol. & Can. de præscript. Franc. Marc. qu. 198. n. 11. part. 2. Vilitate dicuntur, qui circum-eunt provinciam, diocesim, ecclesias, pro salute animarum, vel pro cultu divino ampliando, pro statu ecclesie in melius reformando, moribus corrigendis, c. placuit. 10. q. 1. c. procuraciones §. porro h. 1. Ioan. Andr. in c. 1. in verb. visitatio eod. in 6. c. 3. §. visitationum sess. 24. c. mandatum, & ibi gloss. 1. & Can. de eff. archid. c. dudum el. 2. vers. sed cum in jure de elect. & ibi Can. & contra denegantes procuracionem sibi solvere possunt ferre sententiam censuræ, c. cum nuper hoc tit. Visitacionem ꝑ facere possunt episcopi, & his superiores, aliq; prælati inferiores ordinariam jurisdictionem habentes, c. Romana §. fin. h. tit. in 6. c. cum apostolus c. procuraciones h. t. Mar. Socin. in tract. de visit. num. 4. In quibus Conc. Tridentinum quædam immutavit, cuius decreta breviter recensibo. Episcopi, & his maiores propriam diocesim per se ipsos, aut si legitime impediti fuerint, per

suum generalem Vicarium, aut visitatorem quotannis totam visitare tenentur, aut si propter eius latitudinem non poterunt, saltem maiorem eius partem, ita tamen ut tota visitatio biennio per se, aut visitatores suos compleatur, c. patriarcha sess. 24. cap. episcopum. 10. quest. 1. nec in hac generali visitatione facienda tenentur requirere Consilium, aut consensum suorum capitulorum, juxta tradita per Panorm. in c. qualiter, & quando el. 2. num. 6. de accusat. & c. ex literis de divor. vel coniudicium juxta c. 6. sess. 25. quia visitatio generalis spectat ad episcopum ex propria jurisdictione, c. 1. §. hanc autem hoc tit. in 6. d. c. patriarcha sess. 24. d. c. 6. sess. 25. Metropolitani ꝑ etiam post plene visitatam propriam diocesim, non possunt visitare cathedrales ecclesias, neq; diocesim suorum com-provincialium, nisi causa cognita, & probata in Concilio provinciali, d. c. patriarcha §. in metropolitanis sess. 24. qui corrigit c. 1. §. 1. & c. fin. hoc tit. in 6. & tunc in ꝑ visitatione provinciali possunt facere inquisitionem præparatoriam in genere sine ulla coactione, & qualibet exactione juramenti de veritate dicenda, quia nullam habent jurisdictionem in subditos mediatos, ideo non possunt compellere subditos suffraganeorum ad præstandum juramentum de veritate dicenda, sed compellunt eos venire, respondere, sibi obedire in his, quæ respiciunt officium visitationis, præstare juramentum, per quod occultum prodere constringantur, etsi sine juramento aliqua referuntur corrigenda, super his præstare juramentum de veritate dicenda, c. 1. §. sane, & ibi gl. in verb. coactione Gemin. sub n. 6. vers. oppono, & Can. hoc tit. in 6. ac orta contra aliquos infamia eorum ordinariis denunciare, ut super his contra eos solemniter inquirant, notoria crimina, quæ examinatione

nota

non egent possunt libere corrigeri, & punire, c. 1. *S. sane vers. fin. hoc tit. in 6.* Archidiaconi, decani, & alii inferiores, in iis ecclesiis ubi hæcenus visitationem exercere legitime consueverunt, debent assumpto notario de consensu episcopi, per seipsum tantum ibidem visitare, d. c. *patriarchæ S. archidiaconi*

18 *sess. 24.* visitatores à capitulo & de putandi, ubi capitulum jus visitandi habet, prius ab episcopo debent approbari, cui ipsi archidiaconi, & alii inferiores visitationis factæ infra mensem rationem reddere, ac depositiones testium, & integra acta exhibere tenentur, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemorabili, ac exemptionibus, & privilegiis quibuscumque, sed non ideo episcopus, vel eo impedito, eius Vicarius easdem ecclesias seorsim ab his visitare prohibetur, d. c. *patriarchæ S. visitationes.* Quia inferiores non præscribunt jurisdictionem privative contra episcopum, sed cumulative, Pan. in c. *pastoralis num. 7. in fin. de off. ord. & c. cum apostolus c. procurationes hoc tit.* ceterique canones, qui Archidiaconis, aliisque inferioribus jus visitandi concedunt juxta præfata sunt restringendi;

19 præterea & abbates, ac prælati religiosorum visitant monasteria, & monachos, c. *pen. & 20 fin. de stat. monach. ac Legati & Nuncii apostolici provincias sibi commissas, c. cum nuper. & c. procurationes & ibi Pan. in 2. not. hoc tit. c. 2. de off. leg. in 6. numerum electionum definit. c. cum apostolus hoc tit.*

21 Visitari possunt & per episcopos, & alios superiores prælatos capitula cathedralium, & maiorum ecclesiarum etiam exempta, & sedi apostolicæ immediate subiecta; c. *capitulo sess. 6. Rot. divers. decis. 743. part. 1.* omnes ecclesiæ sacculares suæ diocesis, subditæ ordinaria; exemptæ sedi apostolicæ immediate subiectæ, delegata sedis apostolicæ au-

toritate, c. *locorum sess. 7. c. omnes sess. 14. c. statuit sess. 25.* non obstante transactione, vel sententia arbitramentali inter eos lata, quia sicut contra Papam sententia, nec aliquid aliud obstat, ita nec contra eius delegatum. c. *inferior 21. dist. c. cum inferior de maior. & obed. l. minor autem ff. de minor. Put. decis. 212. lib. 3. quæ est notabilis* Limitatio ad regulam quod generalis dispositio non trahitur ad casus decisos sententia, vel transactione l. *casus & ibi las. post Bart. nu. 3. & seqq. C. de transact. gloss. in l. sciendum in princ. ff. qui satiad. cog. & ibi las. & DD.* In exemptis à jurisdictione episcopi, & metropolitano, vel alteri immediate subiectis, Pan. in c. *super eo nu. 6. de paroch. & alien. paroch.* dicti canones Conc. Trident. locum non habent, Vital. in Clem. *attendentes S. hoc igitur n. 9. & seqq. per illum tex. de stat. monach. populus suæ diocesis, c. episcopi sess. 25. capellæ regiz, earumque canonicis, & Capellani, qui subsunt ordinariis, non magistris capellarum, cum & ipsi reges in spiritualibus subsunt episcopis locorum, c. omnes principes de maior. & obed. Pan. in c. cum capella in 2. not. de privil. Rot. divers. decis. 736. part. 1. & Conc. Trident. in c. quoniam el. 1. sess. 24. præservat, c. cum capella de privil. quoad excommunicationem, suspensionem, & interdictum, de quibus d. c. cum capella loquitur, non autem quoad visitationem; Rot. divers. decis. 744. part. 1. gloss. mag. in d. c. cum Capella in fin. & ibi Can. communiter, Ecclesiæ quæcumque quomodolibet exemptæ auctoritate Apostolica, in quibus opportunis juris remediis provident, ut, quæ reparatione indigent, reparentur, & curam animarum, si qua illis imminet, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis & c. penitus exclusis; c. *locorum ordinarii sess. 7.**

sess. 7. ecclesie de novo conversae, quae in procuracionibus, & aliis servant consuetudinem vicinarum, c. *super eo hoc tit.* hospitalia, collegia quaecumque, ac confraternitates laicorum, late *Paris. cons. 34. vol. 4.* etiam quas scholas, seu quocumque alio nomine revocant, non tamen quae sub regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, elemosynarum, montis pietatis, sive charitatis, & pia loca omnia quomodocumque nuncupentur, etiamsi praedictorum locorum cura ad laicos pertineat, aut in fundatione alicui specialiter commissa sit visitatio, quia intelligitur commissa cumulative, non autem private quoad episcopum, *Garc. de benef. part. 1. c. 2. num. 99. & seqq. Greg. 15. decis. 8. Pan. in c. pastoralis num. 7. & ibi Can. de off. ordin.* atque eadem exemptionis privilegio sunt munita, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili privilegio, ac statuto, ac omnia quae ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt: c. *episcopi el. 2. sess. 22.* ideo Rota ad probandum immemorabilem solet denegare remissionem ex capite irrelevantiae, quia per Conc. Tridentin. quoad visitationem derogatur immemorabili, *Rot. divers. decis. 744 in princ. part. 1. c. 8. sess. 7. c. 8. sess. 21. c. 3. & c. 9. sess. 24.* Et notandum est, quod in d. *episcopi el. 2.* clausulis derogatoriis non fit mentio fundationis, per quam episcopus facta de ipso expressione specifica, vel si dicatur, quod visitatio fieri debet per inferiorem praelatum, & non per aliam personam, potest ab eadem prohiberi & excludi, *Garc. de benef. part. 1. c. 2. num. 98. & seqq. per text. in d. c. episcopi el. 2. & seqq. sess. 22. Greg. 15. decis. 8. num. 1. in fin. & seqq.* excepto casu negligentiae, aut non implenti per inferiorem monitione praemissa, c. *tua, & ibi gloss. magn. & Can. de te-*
Summa in Decretales.

stam. c. Joannes cap. si haeres eod. tit. 1. nulli & auth. ibi posita C. de episc. & cler. Item visitantur per episcopos quaelibet monasteria monialium, & canonicarum saecularium, exempta videlicet, quae ita sedi Apostolicae, quod nulli alii subiecta noscuntur Apostolica: (exempta alia per alios quibus subsunt, visitantur) non exempta, ordinaria auctoritate, *Clem. attendentes de stat. monachor. ac viro-*rum suae jurisdictionis subiecta, c. *sopita c. cum olim hoc tit.* ac etiam exempta & commendata in quibus non viget regularis observantia, c. *quacunq. sess. 21.* dummodo non sint exempti ordinis, c. *abbates in princ. sess. 25.* si in eis viget regularis observantia, debet Episcopi paterne monere regularium superiores, ut regularia instituta observent, & a sibi subditis observari faciant, qui si admoniti infra sex menses, eos non visitaverint, vel correxerint, tunc iidem episcopi, etiam ut delegati sedis Apostolicae eos visitare possunt & corrigere, prout ipsi superiores possent juxta eorum statuta, quibuscumque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus non obstantibus. d. c. *quacunq. vers. fin. eis vigeret.* Praecipitur ¶ Episcopis, & 22 aliis visitatoribus, ut in visitatione monialium in ipso actu visitationis, & inquisitione in capitulo facienda, notariis duobus, clericis, non pluribus, *Clem. attendentes §. ipsos & ibi gloss. in verb. duobus Vital. num. 4. & Can. de stat. monach. exclusis advocatis, c. ut juxta de off. ord. ibi Pan. num. 2. Butr. num. 3. & 5. Zab. circa fin. & Can. communiter, & personis duabus suae ecclesiae cathedralis non inferioris, Vital. cont. gl. in d. clem. attendentes §. ipsis num. 3. quatuorque juris aliis clericis, Vital. in d. Clem. attendentes §. ipsis num. 4. honestis, & maturis sint contenti, *Clem. attendentes §. ipsis de monach. & ibi gloss. in ¶ monasterio. 23*
rum religiosorum visitatione prohibetur
M m m m m Episco-*

Episcopis, ne in monasteriis laicos, aut clericos sæculares in capitulo, & actu visitationis, nisi duos aut tres de canonicis ecclesiæ suæ indecenti habitu, & aliis quos expedire viderint, religiosis adjunctis, introducant, c. *ut juxta de offic. ordin. & ibi gloss. & Doct.* qui sunt in hujusmodi visitationis officiis exercitati, c. *in singulis §. advocent de stat. monach.* neutro casu numerus procurandorum diminuitur, *Anch. in d. clem. attendentes* 24 *in 7. not. & Can.* in visitatione, quam facit ꝑ episcopus de proprio capitulo suo regulari in visitationis actu duas vel tres honestas personas clericali caractere insignitas, quarum una ad minus sit religiosa, ordinis ejusdem, & unum notarium clericum secum habere potest, & non plures; *Extra. vag. 1. de off. ordin. inter communes.* si seculare sit proprium capitulum, potest episcopus per se ipsum solum, vel illis quibus sibi videbitur, adjunctis, toties quoties opus fuerit visitare, corrigere, & emendare, c. *capitul. sess. 6.* præterea visitantur ab episcopis beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, & annexa reperiuntur, sollicitè provident, ut per idoneos vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum congrua fructuum portione, non majore centum, neque minore quinquaginta scutorum annuorum summa, etiam super certa re assignatione, ibidem deputandos, ad nominationem eorum, in quorum ecclesiis unitis ponuntur, cum ipsorum ordinariorum, seu eorum vicariorum prævio examine, approbatione, absque concursu, cura animarum exercentur; privilegiis, exemptionibus, etiam cum iudicium deputatio-

ne, & illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minime suffragantibus, c. *beneficia sess. 7. Pius V. constit. 46. in Bullario antiquo, quæ emanavit ad d. c. 7. declarationem.* ac etiam visitatur beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia, regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, d. c. *quæcumque vers. nec non beneficia.* Ecclesiæ sæculares, quæ in nullius diocesi esse dicuntur, ab episcopo, cujus ecclesia cathedralis proximior est, si id possit, alioquin ab eo, qui semel in Concilio provinciali à prælato loci illius electus fuerit, tanquam sedis apostolicæ delegato, non obstantibus privilegiis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, c. *quæ alias sess. 24.* Episcopi ꝑ in omnibus iis, quæ ad visitationem, ac morum correctionem spectant, jus & potestatem habent, etiam tanquam sedis apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, & diocesis suæ utilitate, necessaria videbuntur, nec in his exemptio, aut ulla inhibito, appellatio seu querela, etiam ad sedem apostolicam interposita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerit, quoquo modo impedit, aut suspendit, c. *Episcopi, ut apud sess. 24.*

Abbatibus ordinum ꝑ exemptorum capitula, 26 & cæteri præfatorum ordinum superiores monasteria sibi subdita & prioratus suos quisque loco & ordine visitant, etiam si sint commendata, & in eis non vigeat regularis observantia, & tenentur quicumque præfatorum ordinum monasteriis præsent, visitatores recipere, & illorum ordinationes exequi; ipsa quoque monasteria ꝑ ordinum capita visitantur, & quamdiu durant commenda, priores claustrales aut in prioribus

ratibus conventum habentibus, sub prioribus, qui correctionem & spirituale regimen exercent à capitulis generalibus vel ipsorum ordinum visitatoribus instituuntur, c. *abbates sess. 25.* Monasteria quæ generalibus & capitulis aut episcopis non subsunt, sed sub immediata sedis apostolicæ protectione & directione regi consueverunt, tenentur quolibet triennio se in congregationes redigere juxta c. *in singulis de stat. monach.* & si infra limites unius provinciarum non sit sufficiens talium monasteriorum numerus, possunt duarum vel trium provinciarum monasteria unam facere congregationem, & si in his negligentes fuerint, licet metropolitano, in cuius provincia præfata monasteria sunt, tanquam sedis apostolicæ delegato, eos pro prædictis causis convocare, & si eo instante prædicta exequi non caverint, episcopis in quorum diocesis sita sunt, tanquam sedis apostolicæ delegatis, c. *monasteria sess. 25. de regul. & mon.* Ipsis congregationibus constitutis illarum generalia capitula, & ab illis electi præfides, vel visitatores eamdem habent auctoritatem in suæ congregationis monasteria & regulares, quam alii præfides & visitatores in cæteris habent ordinibus, tenenturque suæ congregationis monasteria frequenter visitare, d. c. *monasteria sess. 25.* quia quando prælati unius vel plurium provinciarum simul conveniunt, unam faciunt universitatem, licet quilibet in ecclesia sua faciat collegium sive conventum cum suo capitulo, ideoque statuit majori parti, non obstante contradictione minoris partis, c. *1. & 2. 65. dist. Pan. in c. in singulis num. 1. de stat. monach.* Electi à capitulo annali præfidentes ordinariam habent jurisdictionem, & possunt ad nutum capituli mutari, Zab. in c. *in singulis §. advocent & §. hujusmodi*

*in princ. de stat. monach. & post depositum officium inquiri & puniri de male gestis, c. ea qua §. sequentes autem de stat. monach. arg. l. magistratus ff. de admin. rer. ad civit. pertin. deputati visitatores delegatam auctoritate apostolica, Pan. in d. c. in singulis num. 3. & 7. per tex. in §. ordinentur ibi vice nostra. Quod si cognoverint Abbatem à regimine amovendum, tenentur in capitulo præfidentes per nuncios, quibus de communi contributione expensæ ministrantur, ejus excessus intimare, ac depositionem sedi apostolicæ reservare; & eo interim ab omni administratione per visitatores vel in capitulo præfidentes suspenso, monasterio deputatur administrator: c. ea qua §. hæc eadem circa exemptos, & ibi Anch. in xj. notab. & Can. de stat. monach. Iure decretalium & tam exemptorum monasteriorum, quam episcopo subditorum, & Canonicorum regularium Abbates, atque priores proprios Abbates non habentes, de triennio in triennium, salvo iure dicecesanorum episcoporum, tenentur in singulis regnis sive provinciis commune capitulum celebrare, ad quod, universi conveniant, apud unum de monasteriis ad hoc aptum, c. *in singulis de stat. monach. c. fin. eod. tit. hoc adhibito moderate ut nullus eorum plusquam lex electiones & octo personas adducat, d. c. in singulis §. hoc adhibito. ac electi à capitulo præfides & ordinariam habent Iurisdictionem, d. c. in singulis §. & quod statutum fuerit, & ibi glo. in verb. illis quatuor. & tenentur sollicitè annuatim requirere fugitivos suos & electos de ordine suo juxta c. *fin. de regul. etiam sapius & pluries fugientes, c. pervenit 27. quest. 1. & ibi gloss. alleg. concord. deputati & visitatores delegata auctoritate apostolica, d. c. in singulis §. ordinentur, & ibi gloss. in verb. vice nostra, & DD. c. ea qua in princ. & §. ipsæ etiam visitatores de stat. monach.***

Mmmmm 2 monach.

monach. possunt visitare, etiam si episcopi non fuerint negligentes, d. c. in singulis §. porro diocesani, & ibi gl. in verb. visitatores accesserint, & Can. in concursu episcopis præferuntur, Anch. in d. c. in singulis in fin. & Can. c. sane el 2. de off. deleg. ac etiam nunciis & legatis Apostolicis, quia religiosis à Capitulo annuali de puratis specialiter committitur vice summi Pontificis visitatio, correctio, & reformatio auctoritate d. c. in singulis §. ordinentur, c. fin. post prin. de stat. monach. innovata per Concil. Triden. c. 8. sess. 25. de regul. ideo alius qui sit generalis in provincia Legatus eos non potest impedire, quia speciale mandatum derogat generali, c. 2. de off. legat. l. in tot. iure ff. de regul. iur. c. generi de reg. iur. in 6. & quantum ad visitationem maiorem illis habent potestatem, & sicut locum tenentes summi Pontificis debent honorari, arg. c. precipimus 39. dist. c. pastoralis §. præterea de off. ord. & ibi Can. sed absoluta per eos visitatione Episcopus, legatus aut nuncius possunt visitare, Anch. in c. tibi sub n. 2. vers. quid ergo si Papa de rescript. in 6. las. in l. quod in rerum §. si quis post numer. 5. & seqq. & ibi DD. ff. de leg. 1. & ibi DD. quia specialis iurisdictioni dicitur attribui cumulative non privative, c. per hoc de hered. in 6. cap. in galliarum, & ibi gloss. in verb. prætermitti 25. quast. 2. Rom. conf. 393. præsens consultatio ubi decem textus allegat. las. in d. l. quod in rerum §. si quis post num. 8. & seqq. & ibidem DD. Fel. in d. c. pastoralis num. 2. de off. ord. Ad officium †
 32 visitatorum spectat inquirere de statu monasterii, observantiis regularibus, & de spiritalibus & temporalibus; c. ea qua in princip. de stat. monach. non puniunt præteritos monachorum excessus, quorum correctio pertinet ad abbates, d. c. ea qua & ibi gloss. 1. & Can. c. quanto & ibi gloss. pen. de off. ordin. c. reprehensibilis fin. de appell. etiam privative

quoad alios visitatores, d. c. ea qua in princip. sed si ab abbatum correctione se contumaciter subtrahunt, quia ista nova culpa rebellionis, visitationis officio est annexa, aut sunt contumaces in visitationis officio, quia interrogati nolunt respondere de statu monasterii, vel ingerunt impedimenta in visitationis officio, tunc per visitatores auctoritate Apostolica juxta modum culpæ puniuntur, d. c. ea qua §. ipsi etiam visitatores, & ibi Anch. numer. 2. & Canonist. Abbates in corrigendo juxta visitatorum mandatum, & regularia statuta in se ipsis, & monachis negligentes, in Capitulo generali proclamantur, id est accusantur, & publice puniuntur, d. c. ea qua §. si vero abbas. Si abbas non exemptus, fuerit à visitatoribus nimis negligens, aut remissus inventus, id loci diocesano denunciant sine mora, & per illum datur ei coadiutor usque ad generale Capitulum, arg. §. interdum & §. seq. & ibi post gl. DD. In fit. de Curat. si autem dilapidator inventus fuerit, vel alias merito amovendus, per diocesano, cui processus est exhibendus, ad denunciationem visitatorum, vocato inquisito, Pan. in d. cap. ea sub num. 12. per l. Divus Adrianus ff. de cust. & exhib. reorum Butr. in d. c. ea qua sub num. 23. & Can. communiter, amovetur absque iudiciorum strepitu à regimine, constituto interim idoneo administratore, qui temporalium curam gerat; Capitulum vero succedi in spiritali iurisdictione, donec monasterio fuerit de abbate provilum, d. c. ea qua §. si vero abbates & seq. & ibi Pan. num. 8. & 9. & Can. Hæc eadem circa abbates exemptos fieri præcipitur per visitatores, vel præfidentes Capitulo generali depositione ipsorum sedi Apostolicæ reservata, c. fin. §. hæc eadem circa exemptos de stat. monach. prout la-tius de præfidentibus Capitulo, tractatibus habentur

habendis in Capitulo, communi vita dicenda, visitatoribus eligendis, & eorum officio, visitatione, & officio diocesanorum, correctione monachorum & abbatum latius disponunt d. cap. *in singulis* & d. c. *ea qua de*
 33 *stat. monach.* Illi quoque qui habent ¶ abbatias, aut monasteria unita suis mensis, quoad temporalia, & spiritualia cum speciali concessione jurisdictionis abbati prius competetis, habent jus visitandi ecclesiam, ac monachos respectu eorum, quæ concernunt servitium ecclesie, cum actus visitandi ad jurisdictionem pertineat, *Pavim. de visit. par. 1. qu. 1. n. 8. Mar. Socin. de visitatione lib. 2. q. 10. Greg. 15. decis. 304. & ibi annot.*

34 Universitates ¶ studiorum generalium immediate summi Pontificis protectioni, & visitationi subiectas sua sanctitas per suos delegatos visitat, & reformat; ceteræ visitantur ab iis, ad quos earum cura, visitatio, & reformatio pertinet, & in his docentes initio cuiuslibet anni solemniter iuramento se debent obstringere, quod ad institutum, & normam Concilii Tridentini docebunt, & interpretabuntur, quæ sunt Catholicae fidei, c. 2. §. *adhac sess. 25.*

35 Visitatio ab Episcopo ¶ inchoanda est, nisi subsit difficultas, vel incommoditas, à Capitulo cathedralis sive ecclesie & ipsa civitate, deinde perficienda per diocesim, *Gemin. in c. 1. §. 1. num. 6 & ibi Franc. n. 1. &*
 36 *Can. hoc tit. in 6.* ac debet fieri in ¶ proprio loco, quem vult visitare, c. *conquerente ibi ad eos visitandos accesserit de off. ord. c. 1. & ibi gl. in verb. plena hoc tit. in 6.* nec potest suum vel alterius Capitulum ad aulam, vel cameram suam convocare, ut illud ibi visitet, *Franc. in d. c. in fin. princ. hoc tit. in 6. Gemin. sub num. 8. in fin. & Can. etsi commode, vel absque difficultate, accedere ad unumquemque non poterit, de pluribus locis ad unum con-*

gruum clericos, & laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur, c. 1. *in fin. princ. hoc tit. in 6.* si quidem visitat loca, puta ¶ ecclesiam, debet inspicere loca sanctissimi Sacramenti Eucharistie, baptismi, reliquiariarum, Altaria, Capellas, vasa, & vestimenta ecclesiastica, & alia ad cultum divinum spectantia, item domos ecclesie, & possessiones, quia subijcienda est res oculis, & personæ presentia multum operatur: *l. si irruptione §. fin. ff. fin. regund. cap. fin. §. is cui de off. deleg. idem obtinet quando visitat alia pia*
 37 *loci, si visitat personas ¶ quædam adhibenda est distinctio, aut citra exercitium jurisdictionis, & tunc paterne admonet, prima die discutit quomodo clerici peragant divina officia, & ignaros docet, altera die convocata plebe illius ecclesie, docet illos, ut errores fugiant, & diversa crimina, expectent, & timeant diem iudicii; c. placuit 10. q. 1 c. 1. §. 1. & ibi Gemin. num. 5. & Can. hoc tit. in 6.* aut cum exercitio jurisdictionis, & inspicendus est finis, ad quem instituitur visitatio; aliquando visitat causa imponendi poenitentiam per viam fori poenitentialis, c. *fin. in fin. hoc tit. in 6.* & potest de omnibus etiam inquirere absque ulla distinctione, *Gemin. in c. 1. in princ. num. 7. & 8. hoc tit. in 6. c. novit de jud. ac debet separatim clericum, & populum visitare, c. 1. §. deinde. & ibi gloss. in verb. populos hoc tit. in 6. & Can. quia talium vita est separata: c. duo 12. qu. 1.* quandoque visitando reformat in capite & membris faciendo inquisitionem non solemne, sed preparatoriam, quam alii ordinariam vocant, absque exactione iuramenti de veritate dicenda, sed exigit iuramentum, per quod examinandus occultum proderet consisti ingatur, & præposito verbo Dei, & salubribus monitis quærit de vita, & honestate ministrantium in ecclesiis, & locis aliis di-

vino cultui deputatis, & cæteris quæ ad ipsum officium spectant, notoria ipsorum crimina, quæ examinatione non egeant, libere corrigit, debitam de jure pro illis pœnam infligendo: c. 1. §. sane, & ibi gloss. in verb. coactione Gemin. sub num. 6. vers. oppono, & §. hanc autem hoc tit. in 6. altera die plebi, & populo vocato prædicat, inquit de vita, conversatione, & moribus laicorum, an debitis diebus & horis veniant ad ecclesiam, semel confiteantur in anno, ac aliis delictis fori ecclesiastici, ac etiam mixti fori, in quibus locus est præventioni, notoria debite punit, de delictis fori dumtaxat sæcularis non potest Episcopus se impedire, quia de talibus, nec mediatam nec immediatam habet jurisdictionem, Gemin. in c. 1. num. 7. hoc tit. in 6. & ibi Franc. in 4. not. & Can. Socin. in c. qualiter & quando el. 2. num. 84. & seqq. de accusat. Aliquando Episcopus in visitatione facit inquisitionem solemnem, exigit juramentum, & alia facit, quæ in solemni inquisitione fieri solent, etiamsi non deveniat ad correctionem & punitionem, & habet locum c. qualiter, & quando el. 2. de accusat. de qua suo loco dicemus.

39 Visitator à locis ꝑ visitatis, & non ab alijs, pro diebus quibus visitationis officium personaliter exercebit, procurationem recipit, ac Episcopus ab ecclesijs, & monasterijs in sua civitate sitis: c. venerabili hoc tit. non obstante canone antiquo, qui contrarium insinuere videtur, c. charitatem vers. fin. 12. q. 2. & Metropolitanus, nec non legatus per provinciam est procurandus, c. cum nuper hoc tit. juxta facultates ecclesiarum, c. cum apostolus c. sopite & ibi gloss. fin. & gloss. in c. cum instantia in verb. pragravari hoc tit. Ioan. Andr. in c. 1. num. 12. eod. in 6. sive in vicualibus sibi ac suis frugaliter, moderateque pro temporis necessitate, & non ultra mi-

nistrandis, sive in pecunia ex arbitrio eorum, qui fuerunt visitati, c. felicis hoc tit. in 6. c. 3. §. interimque & §. sit tamen sess. 24. una die unam tantum procurationem, sive unum locum visitaverit, sive plura, etiamsi locus quilibet visitatus ab illo, sufficeret ad procurationem integram persolvendam; d. c. felicis §. adjicientes, ab una ecclesia procurationem unius diei tantum, c. inter cætera vers. cum vero episcopus 10. q. 3. quia visitans trahit moram in uno loco per unam diem, & sequenti die prædicat ad populum, & recedit, c. placuit. 10. quest. 1. incipitque procuratio à cena, & finitur in prandio diei sequentis, & sic sunt duo dies, & procuratio unius diei, Ioan. Andr. in d. c. cum apostolus num. 5. & ibi Hofst. Burr. & Can. communiter, si infra dictum tempus visitatio expediri non potest, pluribus diebus, ut oportuerit, procurandus est; c. visitandi, c. non semel 18. q. 2. Ioan. Andr. in c. 1. in verb. visitatis circa fin. hoc tit. in 6. & ibi Can. quando aliqua ecclesia non sufficit per se ipsam ad procurationem exhibendam, duæ, pluresve conjunguntur in unam, c. procuraciones in si. princ. hoc tit. notorie impotentem prælatum visitat suis impensis, d. c. cum apostolus, & ibi gloss. in verb. sumptuosas d. c. cum instantia. & ibi gloss. in verb. pragravari, & Can. in dubio poterit exigere juramentum de impotentia, arg. c. fin. de jurejur. vel excommunicare sub conditione, puta excommunicate te, nisi me procuraveris secundum facultatem tuam; Pan. in d. c. procuraciones numer. 7. & 8. pro oratorijs privatis procuraciones, quæ ratione visitationis debentur, non præstantur; cap. si. hoc tit. si per alium visitat, visitati procurationem ministrare tenentur visitanti, sed Episcopus, aut alius superior, qui visitationem delegavit, nihil potest accipere, c. relata 10. q. 1. c. relatum 10. q. 3. imo tenetur visita-

visitatori à se deputato providere de equis, vestibus, familia, & aliis opportunis, sicut pararet, si ipsemet visitaret: c. si episcopus de off. ord. in 6. Visitatione facta ultra procuracionem alio modo quid sive ipse visitans, vel aliquis de eius familiaribus, etiam occasione alicuius officii, vel consuetudinis, etiam testamentorū ad pios usus, præter id quod ex relictis piis iure debetur, c. 3. §. interimque sess. 24. vel etiam munus sponte oblatum, aut esculentum portandum, sive visitationis officio non impenso, Episcopi, aut alii procuracionem in victualibus, aut aliquid aliud procuracionis occasione exigere, aut à volente recipere præsumentes, tenentur ultra maledictionem, quam incurrunt, intra mensem duplum restituere ecclesiæ, à qua illud est receptum, alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, duplum ipsum ultra præfatum tempus restituere
 40 differentes, ingressu ꝑ ecclesiæ sunt interdicti, etsi durante interdicto moriantur, non sepeliuntur in cæmeterio, nisi pœnituerint, c. u cui §. talis de sent. exc. in 6. si interim celebrent in ecclesia in suo officio sicut prius, Franc. in d. c. u cui sub num. 3. de sent. exc. in 6. ubi pulchre illa verba explicat, late Dias in prax. crimin. c. 132. irregulares efficiuntur: Inferiores vero ab officio, & beneficio sunt suspensi, etsi interim celebrent, fiunt irregulares, nec poterunt ab alio, quam à Papa absolui, quousque de duplo huiusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantur remissione, liberalitate, sive gratia valituris, c. procuraciones in fin. hoc tit. c. 1. §. procuraciones c. exigit, & ibi gloss. in verb. interdictum, & verb. suspensos eod. in 6. & Can. innovata per c. 3. §. interimque & §§. seqq. sess. 24. l. in virtus §. quod cuiq. & ibi Dec. plura similia cumulat de regul. jur. tenenturque familia de eo, quod percepit, & ipse Episcopus tene-

tur de facto ipsorum, c. generali §. fin. & ibi gl. in verb. ministros de elect. in 6. contra regulam quod ex facto sui servitoris liberi dominus non teneatur, c. cum ad sedem de rest. spol. l. apud antiquos & ibi Bald. n. 7. C. de furt. late Franc. Marc. qu. 471 part. 1. facta restitutione statim sunt absoluti sine alia sententia à suspensione, c. si qui el 2. 81. dist. c. non est, & ibi gloss. in verb. donec ibi fuerint, & Can. de sponsal. & c. cautius est, ut fiat declaratio propter dubium satisfactionis, Clem. 1. de decimis in gl. in verb. donec, sed non ab irregularitate, si quam incurrerint, c. 1. §. fin. de re jud. in 6. c. 1. §. fin. de sent. excomm. 196.

Secundo, debetur procuratio ꝑ episcopo, qui consecrat ecclesias, altaria, c. cum sit Romana de simon. vel reconciliat ecclesiam, Pan. in c. proposuisti nu. xj. de consecrat. eccl. vel alt. ubi distinguit.

Quædam aliæ sunt procuraciones, quæ præstantur ꝑ legatis, & nunciis sedis apostolicæ, quando transeunt, vel cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam, aut sunt in loco, ad quem sunt destinati, ob honorem, & privilegium summi pontificis eos mittentis, c. cum instantia & ibi Pan. num. 2. c. procuraciones hoc t. c. ego N. episcop. §. legatum de iureiur. & in eorum exactiōne non tenentur ostendere originalem potestatem, Rot. decis. 2. de off. leg. in antiq. Hoff. in c. 1. in princ. de off. leg. & ibi lo. And. iura loquentia de procuracione visitantium, non vendicant sibi locum in legato, & nuncio apostolico, quia recipiunt procuracionem à locis non visitatis, d. c. procuraciones, ibi procuraciones recipiunt moderatas ab aliis ecclesiis, & personis, & c. Item ultra victualia recipiunt ꝑ pecuniam provecturis, 43 & equis mortuis, & alias expensas inveniendo, & redeundo, Anch. in d. c. procuraciones n. 10. in fin. & n. 11. Pan. n. 4. & Can. communiter.

inter. & alia seruitia, & subventiones in suis necessitatibus; c. qui plerique & ibi Pan. in 2. not. ab. de immun. eccl. Omnes enim ecclesie legatum, & nuncium apostolicum procurate tenentur, nisi forsitan aliqua per speciale privilegium sedis apostolicæ sit exempta, etiam si longissimo tempore procuracionis obsequium non impenderint, cum in talibus præscriptio sibi locum nequiverit vendicare, c. accedentes de præscr. d. c. cum instantia in princ. Clem. 1. hoc tit. In quarum exacti-
 45 one ¶ is modus, & ordo servari debet, ut nulla ecclesia, vel prælatus se indebite prægravari rationabiliter conqueratur, d. c. cum instantia §. 1. in princ. d. c. procuraciones in princ. cip. vers. hoc adhibito. Si episcopus, d. c. quia plerique, & ibi Pan. in 2. not. & Can. & clerus alterius civitatis, vel diocesis, d. c. accedentes de præscr. d. Clem. 1. hoc tit. ex communi collecta, legatorum, & nunciorum apostolicorum expensas duxerit faciendas, ex hoc sedi apostolicæ, eiusque legatis, & nuncijs nullum generatur præiudicium, nec per communes ministros procuracionis obsequium, si noluerint recipere compelluntur, sed possunt à quocumque maluerint, procuraciones debitas postulare, & quicumque requisitus in necessarijs expensis exhibendis parere debet, & distinctione ecclesiastica compellitur; etenim quilibet, qui id idoneus est, ad procuracionem obligatur in solidum, Anch. in d. c. quia plerique numer. 1. ita quod si ex ætus ultra suam gravatus fuerit facultatem, sibi ab alijs restitatur pro rata, d. c. cum instantia §. 1. vers. si vero, & d. c. procuraciones in princ. vers. hoc adhibito c. quia plerique, & ibi Pan. num. 1. 2. & seq. de immun.
 46 eccles. Prælatus plus ¶ debito extorquens à subditis, prætextu procuracionis, vel alterius servitij legato, vel nuncio impensit, non tractetur ad duplum ecclesiis, à quibus extor-

sit, neque incurrit pœnas c. procuraciones in princ. hoc tit. & c. exigit eod. in 6. sed extortum restituit, & tantumdem pauperibus erogat, d. 2. quia plerique. Ratio diversitatis est, quia in d. c. procuraciones, & d. c. exigit, prælatus de directo plus extorsit à qualibet ecclesia, quam deberet habere, & ideo stricto iure potuisset condemnari in quadruplum, cum talis sit pœna concussionis; in d. c. quia plerique; à nemini extorsit ultra quam solvit, sed facta coactione plus reperitur percipisse, quàm impendisse, & ideo satis est, quod cuilibet reddatur suum, & superior cogatur dare pauperibus tantum plus, quantum habito respectu ad totam summam extorsit, Pan. in d. c. quia plerique, n. 6. post gl.

Quædam alie procuraciones ¶ debentur 47 ex consuetudine, vel præscriptione vel ex pacto in fundatione, vel consecratione apposito, vel ex mera charitate, cap. ea qua cap. quanto hoc tit. Clem. 2. §. nos igitur de cons. Eleutherius 18. quæst. 2. Host. in d. c. procuraciones in princ. hoc tit. post gloss. ibidem in verb. visitationis c. ad audientiam in verb. comestione de præscr. in quibus, ac alijs, quæ debentur legatis, ac nuncijs apostolicæ sedis, procuraciones §. in hoc tit. d. c. 1. procuraciones, & c. exigit eodem in 6. eorumque pœnæ locum non habent. gl. in d. c. exigit in verb. visitationis & ibi Can. communiter.

Visitare limina ¶ apostolorum tenentur 48 episcopi, qui sedis apostolicæ ordinationi subiacent, & propinqui sunt, vel à Papa confirmationem, consecrationem, aut pallium recipiunt, singulis annis, d. cægo N. episcopus & ibi gl. in. & marg. de iure iur. qui vero de longinquo sunt iuxta chyrographum suum, c. iuxta 93. distinct. & iuramentum, c. significasti de elect. Sixtus ¶ Papa Quintus anno 49 no Domini 1585. 13. calend. Ianuarij Pontificatus anno constit. in bullatio. 17. statuit, quod

quod omnes patriarchæ, primates, archiepiscopi, & episcopi Italiæ, & adjacentium provinciarum Italiæ tertio anno, Germani, Galli, Hispani, & ceteri omnes, qui in Europa sunt extra mare Germanicum, & Balticum, & omnium insularum maris mediterranei, quarto anno. His provinciis remotiores, Africani littoribus Romanis adversi, ac insularum Oceani septentrionalis, & occidentalis Europæ, & Africæ, quinto anno. Asiatici vero, & qui extra Asiam, & in aliis novis terris orientalibus, meridionalibus, occidentalibus, & septentrionalibus, & quibuslibet mundi partibus degunt, anno decimo iter suscipiant, & perficiant ad debitum visitationis officium explendum: idemque institutum tertio quoque, quarto, quinto, & decimo anno repetant, & observent, qui incipiunt currere à die suscepta consecrationis, pallii traditionis, aut translationis; quodque omnes prælati ad ecclesiam aliquam ordinandi, vel transferendi jurent de visitandis liminibus Apostolorum dictis statutis temporibus, ut latius in d. constitutione legitur, quæ inobedientes circa hujus visitationis officium, ab ingressu ecclesiæ, ac etiam administratione tam temporalium, quam spiritualium, necnon à perceptione fructuum suarum ecclesiarum, à capitulis eorum omni exceptione & mora cessante interim libere exigendorum ipso facto tamdiu suspensos esse vult, donec relaxationem hujusmodi suspensionis à sede apostolica meruerint obrinere.

* *

Summa in Decretal.

De consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.

Titulus XL.

SYMMARIA.

- 1 Ecclesia ante consecrationem basilica dicitur.
- 2 Consecrari potest solemnibus & privatis diebus per episcopum celebratione missæ.
- 3 Ecclesia quandoque execratur & indiget re-consecratione primo quando dubitatur an Ecclesia fuerit consecrata.
- 4 Secundo, quando parietes ecclesiæ sunt combustii.
- 5 Tertio, quando parietes corruerint ita quod oportet eos de novo reficere.
- 6 Ecclesia destructa idem censetur beneficium.
- 7 Execrata ecclesiæ, altaria non indigent re-consecratione.
- 8 Ecclesia consecrata & non consecrata polluitur & indiget reconciliatione quo ad opinionem hominum qui eam polluant, primo per homicidium voluntarium & injuriosum commissum in ecclesiæ etiam sine sanguinis effusione.
- 9 Secundo, per vulnera illata in ecclesiæ etiam si sanguis non effundatur, & sanguinis humani effusionem ex percussione facta ex contentione & injuria in ipsa ecclesiæ.
- 10 Tertio, quando excommunicatus vel paganus sepelitur in ecclesiæ.
- 11 Quarto, quando fuit consecrata per notorium excommunicatum.
- 12 Quinto, per effusionem seminis humani publicam non occultam etiam si debitum reddatur uxori.
- 13 Per pollutionem ecclesiæ organa clericorum in ea suspenduntur.

Nnnnn

14 Cele-